NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

V red devane od *Dr. Janeza Bleiweisa.*

Tečaj VII. V sredo 21. sušca (marcija) 1849. *List 12.*

Gospodu L. Tomanu,
slovenskimu pesniku,
po prebranih njegovih poezíjah, ravno na svitlo danih.

Pérvo k si stópíl v plán Trigláva, se Kóm Ti prikáže,
Rójen si tám, kjer pení Sáve se bístri tečaj;
Ude imaš krépke, sérce je mílo, slovénsko Ti bíje,
Vsé kar Slována cení, Tvôja gotóva je lást,
Stárše zahváli in Bogá, predrágih daróv si deléžni!
Véči Te čáka blagór, védriga úma prostóst. —
Búkve odprímo svetá, naródi vsi zdájni in bivši;
Só že doségli oblást, Sláva se iména glasí;
Mirniga mi smo naména, v časov dozóru hrepénja,
Bómo dobili svoj dóm, súžnost' človéstva je kónc! —
V hválo in část tih sréčnih poj zaželjenje naróda.
Krásni ostáne spominj, vnúkam de bódeš prerók! L.

Nova postava
zastran lovskih pravíc.

Že Cesar Ferdinand so v postavi 7. kimovca p. l. z deržavnim zboram sklenili in ukazali, de imajo vse dolžnosti nehati, ktere iz podložtva izvirajo, in podložno zemljiše zadevajo. Kaj bo pa z lovam ali jago na naših zemljiših? so se takrat kmetje vpraševali. Odgovorilo se je jim, de lov ali jaga na Krajnskim ne izvira iz padložtva, temuč de je bila nekdaj kakor cesarska pravíca prodana. To ni bilo kmetam zlo všeč, kér se je njih zemlja bolj teživnih dolžnost oprostila, zakaj bi ravno zastran lova vse pri starim ostalo? Gosposka v jajcu dlako iše, so rekli, in v marsikterih krajih so se hudodelstva zgodile, kar slišati je vsaciga pravičniga hudo v serce ranilo. — Zdaj, ljubi kmetje! imamo tudi postavo čez to reč, in sicer tako, de za vas ne more boljši biti. Svitli Cesar Franc Jožef so v ukazu danimu v Olomucu 7. dan tega mesca izrekli: Vse lovske pravíce na leskih ali ptujih zemljiših so odpravljene.

Odškodovanje gré posestniku lovske pravíce le tistikrat, če zamore skazati, de se je z lastnikam zemljiša v ti reči takó pogodil, de mu je za tó pravíco tudi kej za plačilo dal. — Torej je lovska pravíca tudi tam odpravljena, kjer ne izvira iz podložtva, kar je sploh na Krajnskim, in če bo gosposka odškodovanje tirjala, mora ona skazati, de se je s kmetam za lov pogodila.

Tudi lovska tlaka je brez odškodovanja vzdignjena. Tode, ne mislite, de bo zdaj vsak kmetič loviti ali jagati smel. Cesar je dobro previdil, de bi tako le nov prepir in nove napčnosti vstale, in je ukazal, de le lastnik zemlje, ktera nar menj 200 ne narazen razločenih oralov obseže, na svojim zemljišu loviti ali jagati sme. Na vsih drugih zemljiših gré lov srejni, ktera ga mora v štant dati, ali zató zučene lovce najeti. Vsakolétne dohodke iz lova ima srejna na konec léta med posestnike gruntov po velikosti zemljiš, na kterih ji lov gré razdeliti. Vse druge postavé zastran lova, ki niso v tém ukazu preklicane ali njemu nasprotne, in ki se bolj krive, nevarne, ali tatvinske rabe lovstva tičejo, ostanejo v popolni veljavnosti. — V ti postavi je prostost zemljiš dognana, in vsa hvala in slava gré mladimu Cesarju, ki so takó modro prošnjam in željem svojih svestih kmetovavcov zadovoljili. —

Kmetijstva povzdiga.

Ministri želijo, de bi se kmetijstvo bolj povzdignilo, kakor je do zdaj bilo, in vsak kmetovavec tudi sam želí to. Pa kaj pomagajo samo želje, če si pa zató prizadevati nočemo, in če nekteri drugač nič ne storijo, ako niso prisiljeni. Nekteri pa tudi ne vedó, kje bi nar pred pričeli, de bi jim kmetijstvo bolj od rok šlo, in de bi več pridobili. Za to hočem jez tukaj le nekterih rečí opomniti; ktere so nar potrebniši.

1) Ena nar potrebniših rečí, na ktere marsikdo clo nič ne porajta, je, de se póti popravijo, po kterih se na polje, njive, v vinograde ali od njih domú vozi. Če boljši poti in mostovi so, po kterih se vozi, toliko laglej in več se peljá, in se toliko nesreče ne zgodí; ljudjé, živina in vozovi toliko ne terpijo. Res, de nekteri kmetovavci to dobro vedó, pa storiti nočejo, drugač ne, kakor če so persiljeni. Še jih je gosposka k temu silila, pa so to neradi storili; kakó bo pa zdaj, ko jih gosposka ne bo več silila, ko bojo imele srenje ali soseske same govoriti? Ali se bodo sami kmetovavci brez sile v to podali, de bi svoje pote in mostove popravili, de bi laglej po njih vozili? Čeravno nekteri pametni bodo to storiti hotli, se jim bodo drugi svojoglavci v tem vperali, de ne bodo hotli k tem pomagati, če bi ravno po teh potih kej vozili. V takih občinskih rečéh se morajo vsi sosedje zjediniti, in eden drugimu pomagati, kteri imajo živino in vozove, ti naj potrebnih rečí navozijo, kteri pa take živine nimajo, nej pa nalagati in izlagati pomagajo, kér veliko rok kmalo delo končá. Tudi za tergovino je boljši, če so dobri poti in mostovi, kér vsak tergovc blagó dražji plača, če ga lahko odpelati zamore; če so pa poti slabi, de so jame, grabni, mlake, skale, bo pa vselej čenejši kupoval in plačeval, kér mu vožnja več prizadene, in tako mora kmetovavec čenejši in dostikrat v svojo škodo blagó prodati. Pri ceni lesá iz daljnih gojzdov po slabih potih se to nar očitniši kaže.

2) Kdor hoče dober sad pridelati, mora dobro seme sejati. Kakó bo pa kdo dobro seme sejal, če si ga pridelati nemore ali ne vé? Postavim, nekteri si kupijo repno, zelnato, vohrotovo, kolerabno seme, pa mu sami spački zrastejo, de ni ne repa, ne zelje, ne vohrovt, ne koleraba. Od kod to pride? Od tod, kér nekteri vse blizo skupaj za seme odločene kocene posadijo, in kader

cvetó, se edin od drugiga popraší, in takó edin drugiga spači, de iz takiga semena sami spački zrastejo. Kdor tedej dobro seme pridobiti hoče, ta mora take kocene ali sajenice delječ eno od drugih posaditi, de se ob času cvetja edin od drugiga ne popraší. Če pa kdo nima velikiga prostora, de bi vsako delječ narazen posadil, ta naj saj za en sežen (za eno klaftro) vmes med eno in drugo sorto graha nasadí, in kér grah na kolih in velik zraste, nemore prah od ene sorte na drugo preleteti, ter se med graham zgubí. — Če se tedej dobro seme pridobi in poseje, se bo tudi dober sad pridelal, ki bo kmetovavcu veliko vergel ali zalegel, kér se dobra reč ali dober sad lahko in dražji prodá, kakor slab sad.

3) Kjer so njive v takih krajih, de pri povodnji voda do njih pride, in na njih stojí, tam se morajo široki in visoki ogoni ali kraji ali zlogi delati, kakor so v nekterih takih krajih iz 20 do 25 brazd narejeni, in visoko zaorani, de se lahko voda z njih oceja, in voda jih nemore tako lahko pretergati kakor vozke; pa tudi prekopi ali grabni naj se naredijo, de se laglej voda oceja. Tudi na drugih krajih, kjer je mogoče, naj se široki ogoni ali kraji delajo, de se na njih več pridela, kér pri vozkih krajih je veliko razorov ali jamčev, v kterih nič ne zraste, kér voda vse zaduší, ali pa zavolj slabe in terde zemlje vsaka reč majhna zraste, kakor se večkrat vidi, de na vozkih krajih samo po verhu, ko šetine na herbtu svín, žito zraste, v razorih ali jamčih pa ga nič ni. Tukaj postavim en izgled. Ko je gosp. fajmošter J. K. v C— bil prišel, je začel široke kraje ali ogone po svojih njivah orati, ali drugi kmetje, ki so bili navajeni le vozke kraje ali ogone komaj na 4, ali 5 brazd delati, so rekli: „to ne bo nič pri nas zdalo, pri nas ni grunt za tó“ i. t. d. Ali komej je to 2 ali 3 léta terpelo, so že začeli gosp. fajmoštra posnemati, in široke kraje orati, kér so vidili, de se na njih več pridela, in zdaj je ravno tisti grunt dober za široke kraje, kakor so ga popred na vozke kraje orali. Nekteri kmetovavci samí nič ne poskusijo, dokler pri kterim drugim ne vidijo. Zató je dobro, če kdo kaj noviga in boljšiga vé, naj začne skušati in kmetovavce podučíti, de se kaj boljšiga navadijo.

(Dalje sledí.)

Svila (žida) in kupčija z njo.

Našim kmetovavcam nekoliko pokazati, kakó imenitna je reja murbinih dreves in sviloprejk, jih hočemo enmalo po svetu peljati in jim povedati, koliko si ena in druga dežela s tem pridelkam dobička in denarja privabi. Ne moremo sicer reči, de tudi naši kraji bi ravno tako bogate pridelke dali — to pa stavimo, kar kdo hoče, de posebno Dolenska stran bi si lahko veliko pomôgla, ko bi se kmetovavci prav pridno in na debelo murbe- in židoreje poprijeli, če bi tudi vinorejo sèmtertjè opustili.

1) Nar več sirove svile po kupčíi pride iz Azije. Kitajska svila, posebno tista, ki pride iz Nankinga in Trohekianga, prekosí vse druge pleména. Z njo kupčujejo Angleži in severni Amerikanci, ter jo večidel v francozke fabrike poprodajo.

Tudi Evropejci, kjer se je od léta do léta več v razne obleke podela, so jo jeli sèmtertjè z velikim dobičkam pridelovati. V tém pridelovanji so pa vender le Francozi pervi; pri njih je že več kot v 20 kantonih murbeno drevó zasajeno, in Lahi, posebno na Lombarškim, bogatijo in po svilnim pridelovanji in kupčíi veliko dobičkov v deželo privabijo.

Na Lombarškim ima pri pridelovanji in zboljšanji svile grof Dandalo nar veči zasluge, prizadeval si je, kolikor je mogel, pridelovanje svile na višji stopnjo povzdigniti, de bi več obresti dajala. Lahi pridelujejo nar boljši svilo okoli Briance, na Bergamaškim, Brešijanskim, okoli Kome in Vareze; pogostama se v téh krajih motavilnice narajmajo, kjer se svila iz kokonov ali židnih mešičkov mota ali snova. Kmetje svilo iz kokonov samí izmotajo, ali pa kokone skupovavcam prodajo, kteri jih v veči motavilnice nesó in jih dajo tukej zmotati in osnovati. Motavci so v nekterih krajih posebni ljudjé, kteri manjši motavilnice obiskujejo in ondi celi pridelk eniga léta zmotajo. Nar imenitniši svilni motavci in predivci na Laškim so: v Komi, Milani, Beluni, Bergami, Kremoni, Bufalori in Varezi.

2) V sedanjih časih se na Beneškim kmetje svilniga pridelovanja nar bolj deržé in jim tudi nar več dobička prinese. V srednji létini pridelajo okoli 3 do 4 milijonov funtov kokonov, iz kterih namotajo 250,000 do 350,000 funtov srove svile. Svilo, ktero okoli Belune proti tiroljski „Sugani“ pridelajo, zavoljo lahkote veliko obrajtajo, in jo radi za tanjke svilnate rečí porabijo. Svilo iz Furlanije štejejo pa v drugi red; Vičenska je dobra za žamet in atlas; Palezinška pa za močne in težke priprave; Veroneško in tisto, ki jo na bregovih Agide in Gardškiga jezera pridelujejo, večidel pasarji zavoljo nje terdnobe in teže v razne trakove in pasove porabijo. Svila, ktero Konelijanci, Bazanci in Pordenonci pridelujejo, je tudi veliko obrajtana.

Svile so v Lombarško-Beneškim kraljestvu v zadnjih 30 létih skorej na pol več pridelali, kakor poprej; in sicer v létu 1800: 1.800,000 funtov; v létu 1805: 2.200,000 funtov; v létu 1810: 2.600,000 funtov; v létu 1815: 2.900,000 funtov; v létu 1820: 3.340,000 funtov; v létu 1825: 3.500,000 funtov; v létu 1830: 4.300,000 funtov; v lètu 1835: 4.500,000 funtov; v létu 1840: 4.630,000 funtov.

Veliko laških kmetovavcov terdi, de se je v poslednjih létih še več svile pridelalo, kakor smo tukej povedali.

Lahi pa ne pridelujejo samo več, ampak tudi veliko boljši svile, kakor so je pred nekterimi léti pridelovali; tode so vender le v ti reči še veliko za Francozi. Laški svilopridelovavci so veči del kmetje, kteri se še starih šeg močno deržé in se nočejo zboljšanju novih časov ukloniti, temuč vedno pri svoji stari termi ostanejo. Ravno takó, kakor pri pridelovanji svile je tudi pri veliko druzih rečéh, stara navada nar veči overik v napredovanji in izobraženji kmetijskih rečí; ta globoko ukoreninjena narodna navada je kriva, de so kmetijški ljudjé pri svojih opravkih še dan današnji na takó nizki stopnji, zató kér jim ni mar v mladosti z njimi soznaniti se. Pri vsakim zboljšanji se mora človek z velikimi rečmi vojskovati, predin kaj koristniga h koristi pripravi.

Kér se je pa na svétu toliko rečí po novi ustavi, s ktero so nas presvitli Cesar Ferdinand I. sušca mesca p. l. oblagodarili, spreobernilo, se morate tudi vi dragi svilopridelovavci, kar je moč, spreoberniti in stare neukretne navade stariga kopita popustiti in se novih koristniših poprijeti; berite od novih znajdeb in skušinj v kmetijstvu in pogovarjajte se radi od njih, in gotovo v kratkim času se boste od boljših létin prepričali. Ne ostanite pri starih navadah uniga neumneža, ki pravi: moj oče so ravno takó delali, in prav dobro se jim je vedlo; zakaj bi se le jez druziga učil? in ni jim ga kruha manjkalo nikdar! — Tvoj oče so bili pa zadovoljni z domačim suknam — tvoja mati niso nosili židanih rút. Ti jih pa nosiš, ljubi prijatel! si jih tudi pridelaj!

Nekaj od deržavnih dohodkov
za pričijoče léto 1849.

Vsaka deržava mora dohodke imeti, če hoče svoje stroške ali izdajke poravnati in poplačati, sicer ne more izhajati. Za vsako léto se mora pa v vsaki deržavi predloga storiti: koliko ima po davkih de-

narja v cesarsko ali deržavno denarnico priti, de se po téh stroški poravnajo.

Vsim našim bolj omikanim bravcam bo vseč, če nekoliko zvedó, kakó ta reč stojí; torej jih v tém sostavku popeljemo po mnogih deželah našiga cesarstva in jim bomo pokazali stan za tekoče léto namenjenih davkov.

Zemeljni davk (gruntna štibra, fronki). Česka dežela odrajtuje v deržavno denarnico zemeljniga davka nar več, namreč čistih 5 milijonov in 533,496 gold. Za česko (pemsko) deželo plača nar več Marska, namreč čiste 3 milijone in 49,998 gold.; nar menj pa majhna deželica Salcburg, namreč čistih 116,047 gold. — Čisti znesek zemeljniga davka vsih deželá skupej (zunej Ogerskiga in Laškiga, kteri deželi se tukej ne štejete), je na 19 milijonov in 556,809 gold. prevdarjen.

Hišni davk. Hišniga davka nar več plača Estrajh pod Anižo, namreč: 2 milijona in 94167 gold. Potem pride Česka dežela z 856,646 gold. in Galicija (Poljsko) z 587,344 gold. — Čisti znesek vsih deželá je skupej na 4 milijone in 928,172 gold. prevdarjen.

Dedišni davk (Erbsteuer). Čisti znesek iz vsih deželá je malo čez 70,000 gold. prevdarjen. Estrajh pod Anižo 25,000 gold., Galicija 20,000 gold., Česka 15,000 gold. — ga odrajtajo nar več.

Osébni ali *životni davk* (Personalsteuer). Dalmacija plača čistih 11,720 gold.

Obertniški davk (Erwerbsteuer). Nar več tega davka je prevdarjeniga na Estrajh pod Anižo, namreč 875,000 gold.; po tém na Česko z 490,000 gold. Čisti dohodek vsih deželá je prevdarjen na 2 milijona in 372,715 gold.

Stanovitni davki Krakovske dežele na Poljskim so prevdarjeni na 144,634 gold., pri kterih je opomniti, de Krakovska dežela samo za dimnike 57,600 gold. davka odrajta; po tém takim ima ona nar dražji dimnike.

Teržaško mesto plača (aversuale) 60,000 gold.

Živežni davk vsih deželá skupej je prevdarjen na 14 milijonov in 200,000 čistiga dohodka; Estrajh pod Anižo ga plača nar več: 5 milijonov in 57,200 gold., potem Česka dežela 3 milijone in 392,000 gold.

Mitni davk ali *col* je prevdarjen na čistih 11 milijonov in 300,000 gold. Estrajh pod Anižo in Česka dežela odrajtata nar več.

Za *sol* je prevdarjen čisti dohodek na 12 milijonov in 700,000 gold.

Za *tobak* na 11 milijonov in 165,000 gold. Za tobak pride iz Českiga nar več, potem iz Estrajha, Marskiga, Šlezkiga in iz Galicije.

Za *štempelj* na čiste 3 milijone in 970,000 gold.

Za *takse* na čistih 550,000 gold.

Od *loterije* ostaneta deržavni denarnici le čista 2 milijona in 507,500 gold. čeravno ljudjé na léto blizo 8 milijonov v loteríi zastavijo, kér so stroški silno veliki. Dobro delo bi bilo, ko bi loterija preč prišla, v ktero le večidel ubožni ljudjé svoje krajcarje nosijo in se, srečo išejoči, zmirej bolj na beraško palico spravljajo. De, kdor v loterijo stavi, nima od lotorije veliko pričakovati, se že očitno iz tega vidi, kér je prerajtano, de, če se v loterijo čez léto v vsim skupej 7 milijonov in 68,000 gold. zastavi, le okoli 3 milijone in 993,420 gold. ljudjé iz nje dobiti (zadéti) morejo. Denarstva minister gosp. Kraus je tudi že enkrat nekaj spomnil, de bo loterija preč prišla.

Pošta prinese deržavi čez vse potroške 1 milijon in 208,420 gold. Od pošte na Krajnskim, Koroškim in v Dalmacii pa deržavi clo nič ne ostane, ampak ji še clo okoli 36,000 gold. vùn nêse.

Za *cestníno, mostníno, brodníno* sta prevdarjena 2 milijona in 465,318 čistiga dohodka.

V vsim vkupej so tedej prevdarjeni stanovitni davki na 26 milijonov in 929,205 gold.; premenljivi pa na 60 milijonov in 98,238 gold.; — obóji skupej pa na 87 milijonov in 27,443 gold.

Se vé, de je to le splošni prevdark, in de se ne more rêči, de bi bila vsaka številka pri pičici gotova.

Povabílo.

Dežela krajnska nima lepš'ga krája,
Ko je z okoljšno ta — podoba rája!
Dr. Prešerin.

Kdo ne pozná tega kraja, kterimu je rajnki Prešerin tako hvalo pél? Kdo, če še ravno tam ni bil, ni od njega saj kej slišal? — Od Bleškiga jezera in njegove okrajne! Kdo, ki je le enkrat tamkej bil, si ne želí

Tje na otok z valóvami obdani,
V današnjih dnevih Božjo pot Maríje!
V dnu zad stojé snežnikov velikáni,
Poljá, ki spréd se sprosti lepotíje,
Ti kaže Bleški grad na levi strani;
Na desni gričik se za gričem skrije.

In tukaj želí neka družba, potrebo prostorne gostivnice za popotnike spoznavši, novo veliko in krasno poslopje sozidati.

„Sej imamo že pri Petranu prijazno gostivnico, ktera že davnej po deželi sloví in kjer smo se že večkrat prav veselo po slovensko gostovali; sej imamo Malnerjevo in Majerjevo prav pripravno, tudi vse hvale vredno gostivnico, ktera zamore veliko gostov sprejeti; sej je tudi še pri Jamarji in pri Vidicu v Bledu kaka izbica za popotne pripravljena — čmu še več gostivnic?“ nam zna kdo vgovoriti. To je vse res — ali Bleški kraj bo od léta do léta bolj obiskan, ko bo še bolj poznan. Železnica bo Bledu še marsikteriga gosta in še marsiktero petíco privabila, če si bomo Krajnci tudi po vunanjih časopisih prizadevali, ptujce soznaniti s Krajnsko Švajco! Naša skerb mora biti za poznanje rajskiga kraja pripomagati.

Ko bo pa od léta do léta več popotnih v Bled zahajalo, morajo tù tudi pripravne gostivnice najti, de jim ne bo treba, preveč po domače za dobro vzéti. Ptuji, ki pridejo v toplíce in enake kraje, imajo večidel polno mošnjo denarjev — zató pa tudi terjajo priročne in prostorne staniša. Ptujci so večidel kočljivi in zberljivi.

Kér pa že zdej večkrat prostora zmanjkuje — kaj pa bo še le po tem, ko bo še veliko več gostov v Bled hodilo?

Gosp. Guzeli, Malner in Majer, vitez Panc, Evzebi Rizzi, Ruard, Stroj, Ulrih, Dr. Zoff in baron Alfons Zois so tedej vkupej stopili in hočejo družbo napraviti, ktera naj bi denarje vkupej vèrgla, gostivnico sozidala, in potem posestnica te gostivnice bila. Po prevdarku bo k ti napravi 32,000 gold. treba. Ta znesik vkupej spraviti, se bo 320 akcíj napravilo; vsaka akcija bo veljala 100 gold. Kdor tedej hoče v to družbo stopiti, in deležnik noviga pohištva in njegovih dohodkov biti, vzame eno ali več akcíj. Do konca prihodnjiga mesca maliga travna (aprila) naj se oglasi za to pri gosp. Malnerji in Majerji, kupcama v Ljubljani z besedo ali po pismu.

Če se vsih 320 akcíj ne bo spečalo, ne bo iz zidanja nič; in sleherni je konec mesca véliciga serpana (avgusta) svojiga deležtva odvezan.

Če se bo pa — kar je upati, dovelj deležnikov zbralo, bo mesca maliga ali véliciga serpana velki zbor deležnikov v Bledu ali v Ljubljani, de se bo tareč do gotoviga sklenila.

Upati je, de bo tù naloženi kapital gotove in dobre obresti (čimže) nesel.

Ljubljana na Koroškim!!!

Kako bi bilo to mogoče! Ali se je L'belj omajal?

Ali je sivi mejnik med Krajnskim in Koroškim zdivjal, in se čez naše glave in zidove premaknil, de smo pritisnjeni k edinimu nerazderljivimu korotanskimu vojvodstvu? S to burko bi še clo našim Nemškutarjem ne vstregel, kteri se zmirej hvalijo kako dobri Krajnci de so, kako za krajnšino živé in goré, de si tudi le besedica slovenšine njih ušesa hudo razžali. Vender smo to novico že večkrat brali, in vredništvo poglavniga Dunajskiga časopisa „Wiener-Zeitung" kaderkoli kakšen spisek iz Ljubljane prinese, tudi ne pozabi zraven natisniti, de je Ljubljana na Koroškim.

V ravno tistim časopisu v listu od 14. sušca nek gospod iz Koroške-Ljubljane svoje misli zavolj volitve ali bolj rečeno nevolitve za Frankobrod v Krajnji na znanje da. Od začetka zlo hvali prebrisanost, dobro obnašanje in besedvanje naših Gorencov, proti koncu pa v to hvalo grenko kaplico meša, in reče de je bil veči del pričijočih kmetov v ta preklic ali protest od slovenske stranke (slovenische Parthei) našuntan in podpihovan!! —

Gorenci! kaj čemo na tako natolčevanje odgovoriti? Mi ne spoznamo na Krajnskim nobene slovenske stranke, mi le spoznamo slovenski narod, ki na Krajnskim stanuje. Če se Slovenci v Novicah z gorečo besedo za svoje potegnejo, če njih večina reče in pokaže, de noče za Frankobrod voliti, je ta glas tudi glas slovenskiga naroda, ne pa slovenske stranke. Mi pisarja tega spiska vprašamo ali so bili tudi krajnski stanovi od slovenske stranke našuntani, ko so edinoglasno sklep napravili, Cesarja prositi, de naj vse Avstrijanske poslance iz Frankobroda nazaj pokličejo? —

Ko je huda burja na Dunaji divjala, in svoj rep še clo v Koroško in Štajarsko vihala, se Slovenci nismo dali zmotiti, zvesti smo ostali svojimu Cesarju. Tudi naši nasprotniki so nas tistikrat hvalili rekoč: Verli Slovenci! ne pa verla slovenska stranka na Krajnskim! Mi pozdravimo preklic Gorencov kakor znamnje predramljeniga narodniga duha med Krajnci. Mi dobro vémo, de je naša narodnost še dete, pa krepko je, in ako Bog da verli junak bode postal, zdaj pa ko se samo braniti ne zamore, ga bomo z besedo, s pisanjem in djanjem branili, in nikakor dopustili, de ga nasprotniki naši po ptujih časopisih psujejo in natolcujejo kakor postransko dete, njega kér je nadepolni pravi Sin ljubljene matere Slave.

Laži po kmetih.

V sredo sim stal v Ljubljani na voglu špitalskih ulíc in sim bral na zidu nabito oznanílo. Blizo mene stojé trije kmetje in se pogovarjajo od vstave, ki so nam jo Cesar dali, in od poslancov, de so vsi domú šli, brez de bi bili vstavo dodelali.

„Véste, kaj sim jez slišal" — pravi eden izmed njih, ki se je bolj modriga delal — „de so vse poslance podkupili, de so domú šli." „Sej res zna biti" — je en drug na to odgovoril in z glavo pokimal. — „Nikar, prijatli, kej taciga ne verjemíte — sim jim v besedo segel — kar je čez in čez neumna laž, ki vam jo je le kak šuntar natvezel. Čmu bi Cesar zató le en krajcar plačali, kar imajo po vstavnih postavah oblast vselej storiti, brez de bi Jim smel kdo to braniti. Kar pa poslance vtiče, jih tudi ne smete vse pod en koš djati. Verljivo je, de je eden in drug s Košutovim ali Laškim denarjem mesca kozoperska kej opraviti imel, kar so Novíce ob svojim času večkrat v misel vzéle in ojstro grajale — ali vsih poslancov ne smemo tebi nič meni nič nepoštenosti dolžiti, kér je znano, de jih je bilo veliko modrih, poštenih in slavnih mož med njimi, kterim so samí Cesar v Svojim razglasu zasluženo hvalo dali in jih „visoke častí vredne možé" imenovali.

Beríte Cesarjev razglas v poslednjih Novícah, ki natanjko razloží, zakaj de je zbor sak sebi šel, in ne verjemíte praznim in clo neumnim kvantam, ktere bi se utegnile zavoljo te reči po svetu širiti. Beríte pa tudi vstavo, in prepričali se boste, de imajo Cesar oblast, deržavni zbor razpustiti, kadar hočejo. Tudi Prajsovski kralj je deržavni zbor razpustil in sam vstavo dal.

Novičar iz Ljubljane.

Včerej je pričel gosp. A. Mažgon postavne bukve pravdoslovcam v slovenskim jeziku v bravnici slov. družtva razlagati, in jih bo zaporedama vsaki dan po 2 uri razlagal.

Novičar iz mnogih krajev.

Novíca razpušeniga kromeriškiga zbora je avstrijanske poslance v Frankobrodu zlo prestrašila, veliko druzih nemških poslancov, ki so popred ž njimi zavoljo prihodne Nemške poglavne oblasti enake misli bili, je zdaj od njih odpadlo. Frankobrodčani so zdaj skoraj vsi te misli, de morajo nemško vstavo brez dolziga besedovanja berž poterditi, in Pruskiga kralja za nemškiga Cesarja izvoliti. Sliši se, de, ako bi se to zgodilo, bode Ruski Car Pruskimu kralju vojsko napovedal. Zmirej smo rekli, de se bo v Frankobrodu še prava smešnjava skuhala! — Med patrijarham serbske vojvodine Rajačičem in knezam Vindišgrecam so zavoljo prenaredb v vojaških zadevah razpertije postale. — Po celim istrijanskim primorji so postave vojske razglašene, kér bodo gotovo Pijemonteški brodovi zopet Terst in naše primorje nadlegvati začeli. — Boj s Pijemontezi se bode zopet vnel, ne bo laž — če rečemo, de so zdaj naši vojšaki že na Pijemonteško čez reko Tičino planili. Izdal je Radecki 12. dan tega mesca v Milanu vojniški razglas. Pri takim branji mora nam pogum v sercu narašati, kolikanj bolj naše junaške brate in sinove na Laškim hrabrost navžiga, če zaslišijo glas častitiga vodja. Berite ga dragi kmetje in presodite:

Vojaki!

Vaše goreče želje so dopolnjene. Sovražnik nam je mir preklical. Še enkrat se prederzne rokó stegniti po kroni Laške dežele; ravno zató mora pa tudi zvediti, de se v šestih mescih Vaša zvestoba, Vaša hrabrost in Vaša ljubezin proti svojimu Cesarju in kralju, kar nič zmanjšala ni.

Kader ste se iz Verone podali, in sovražnika naglo od zmage do zmage na njegovo mejo pregnali, ste mu velikodušno bojni pomirek dovoljili, zató kér se je hotel za mir pogoditi, — kar je sam izrekel — pa namesto tega se je k novimu boju pripravljal. — K miru tedaj, kteriga ste mu Vi velikodušno ponujali, ga hočemo z orožjem v roki v njegovim poglavitnim mestu prisiliti.

Vojaki! boj bo kratek, pred ravno tistiga sovražnika greste, kteriga ste pri sv. Lucíi, Soma-Kampanji, pri Kustoci, Volti in pred pragam Milanskiga mesta junaško premagali.

Bog je z nami! Naša reč je pravična. K orožju tedaj vojaki! Še enkrat poslušajte svojiga siviga vodja in pojte ž njim v boj in zmago, jez bom prča Vaših serčnih del, in to bo tudi poslednje djanje mojiga dolziga vojaškiga stanú, kader bom v poglavitnim mestu nezvestiga sovražnika persa svojih pogumnih tovaršev s kervavimi in slavopolnimi znamni njih junaštva in serčnosti kinčil.

Naprej tedaj vojaki! V Turin je naš namen, tam bomo mir storili. Slava Cesarju, slava domovini! —

Radecki, vojskovodja.

Vganjka zastavice v poslednjim listu je:
Kasino — asino — sino — ino — no — o.

Današnjimu listu je pridjan 11. dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*